



Regionalna konferencija “Ekonomska (ne)zavisnost Romkinja: izazovi i rani uzroci “

Beograd, 01.11.2018. godine

Centar za romske inicijative je u saradnji sa Ženskom REA mrežom “PRVA”, po prvi put u Crnoj Gori pokrenuo osjetljivu temu prisilnih i ugovorenih brakova u romskoj i egipćanskoj zajednici, kroz projekat “Akcija protiv dječijih i ranih brakova u romskoj i egipćanskoj zajednici u Crnoj Gori”, uz podršku Američke ambasade u Podgorici, od oktobra 2012.

Veoma brzo uključili su se važni akteri za suzbijanje pomenutog problema – Uprava policije CB Nikšić, CB Podgorica, CB Berane i Odjeljenje bezbjednosti Ulcinj, Odbor za rodnu ravnopravnost pri Vladi Crne Gore, Tužilaštvo, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima.

Karakteristike dječjih brakova i vanbračnih zajednica

- Prisilni brak je svaki brak koji se sklapa bez punog i slobodnog pristanka jedne ili obje strane i/ili u kojem jedna ili obje strane ne mogu da okončaju ili napuste brak, između ostalog zbog prinude ili intenzivnog pritiska društva ili porodice;
- zajednice u kojima su dječji brakovi rasprostranjeni se obično pozivaju na tradiciju, običajno pravo i potrebu da se smanji siromaštvo;
- obično dječji i/ili prisilni brakovi uključuju isplatu miraza i kupovinu “nevjeste”
- kršenje ljudskih i dječjih prava;
- onemogućavanje normalnog razvoja djece;
- prekid školovanja;
- isključenost sa tržišta rada;
- siromaštvo i neadekvatni stambeni uslovi
- društvena izolacija;
- nasilje;
- ugroženo mentalno zdravlje;
- rana trudnoća;
- narušeno zdravlje

Prepoznavanje dječijih brakova

Obrazovanje:

- odsustvo ili prolongirano odsustvo iz škole
- zahtjev za duže odsustvo
- strepnja djeteta zbog nadolazećeg raspusta
- nadzor od strane braće/sestara/rođaka u školi
- promjene u ponašanju, smanjenje nivoa uključenosti ili niova uspjeha u nastavi- loši rezultati
- spriječenost da pređe na sledeći stepen obrazovanja, npr. u srednju školu

Zdravlje:

- samopovređivanje, pokušaj samoubistva
- depresija
- poremećaji u ishrani
- trudnoća

Istorija porodice:

- braća ili sestre prethodno prisiljeni na brak ili žrtve dječjeg braka
- braća ili sestre su se samopovređivali ili su sebi oduzeli život
- bježanje od kuće
- nerazumne restrikcije kretanja- dijete prisiljeno da boravi u kući

Ključni uzroci i pokretači

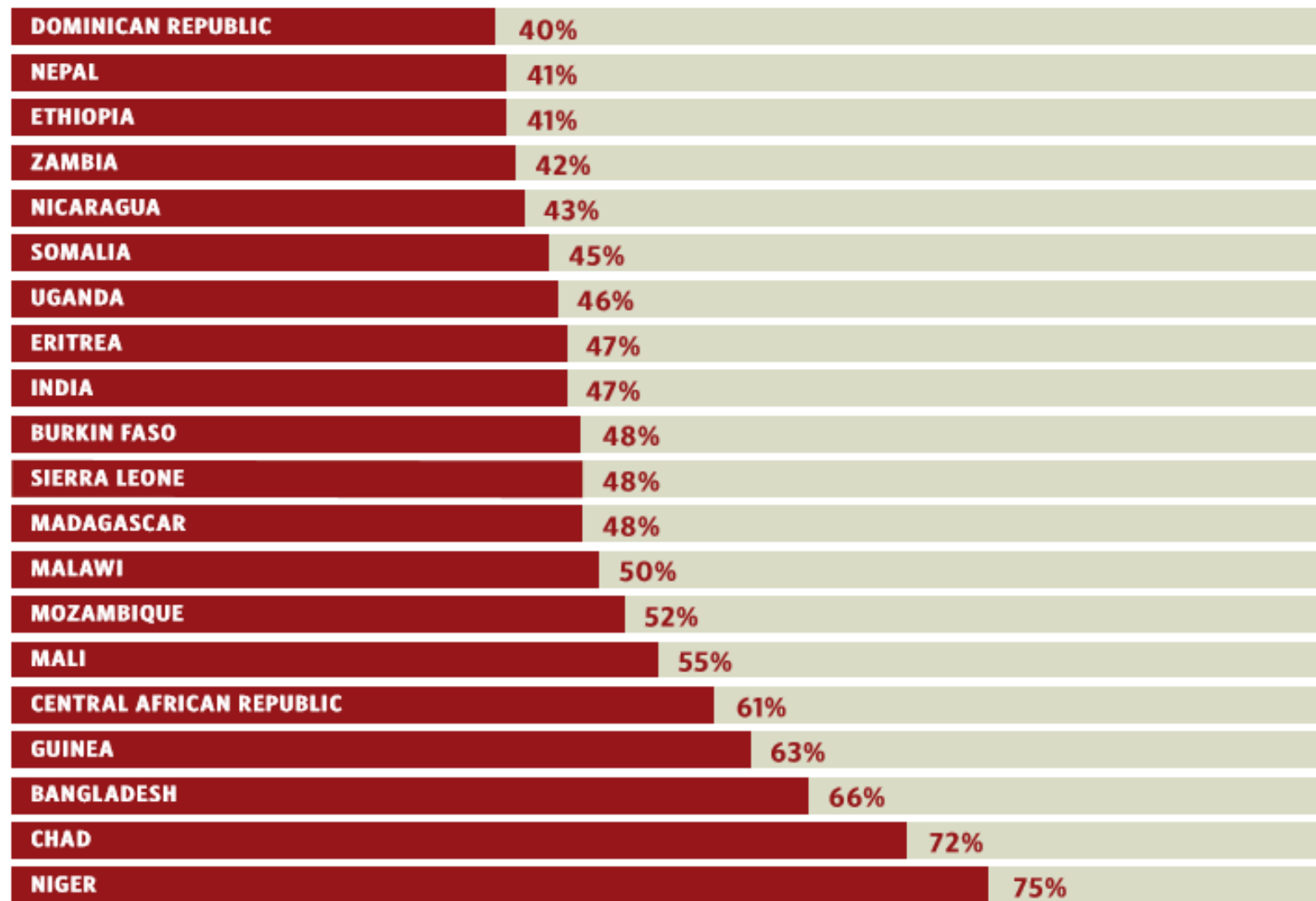
- Društvene norme, tradicionalne prakse i ukorijenjena rodna nejednakost
 - *„Mlade romske djevojčice uzrasta 13, 14, 15 godina smatraju se mladim ženama. One napuštaju školu da bi se udale, jer su se i njihove majke, bake i sestre udale mlade. Dječaci doživljavaju istu sudbinu.“*
 - *„U slučaju da se uda djevojka koja nije nevina, a za nju se to tvrdilo, mora se vratiti novac, ima i djevojaka koje stalno i od svakog u porodici dobijaju batine ako nijesu nevine.“*
- Neupisivanje u školu i napuštanje školovanja

Ključni uzroci i pokretači

- Siromaštvo, nepovoljni ekonomski uslovi
- Nedostatak mogućnosti/alternative
- Nedostaci u zakonodavstvu i sprovođenju zakona
- Specifična ranjivost pripadnika/ca romske i egipćanske manjine u Crnoj Gori

Globalna statistika

Zemlje sa namjanje 40% žena starosti 20-24 godine koje su u brak ili vanbračnu zajednicu stupile prije 18. godine života, 2000-2011

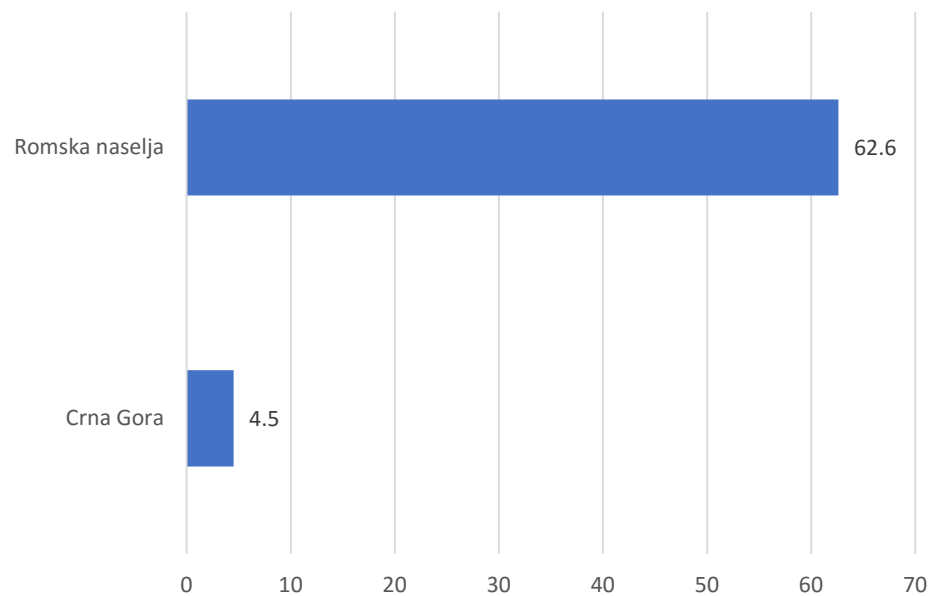


Source: UNFPA database using household surveys (DHS and MICS) completed during the period 2000-2011.

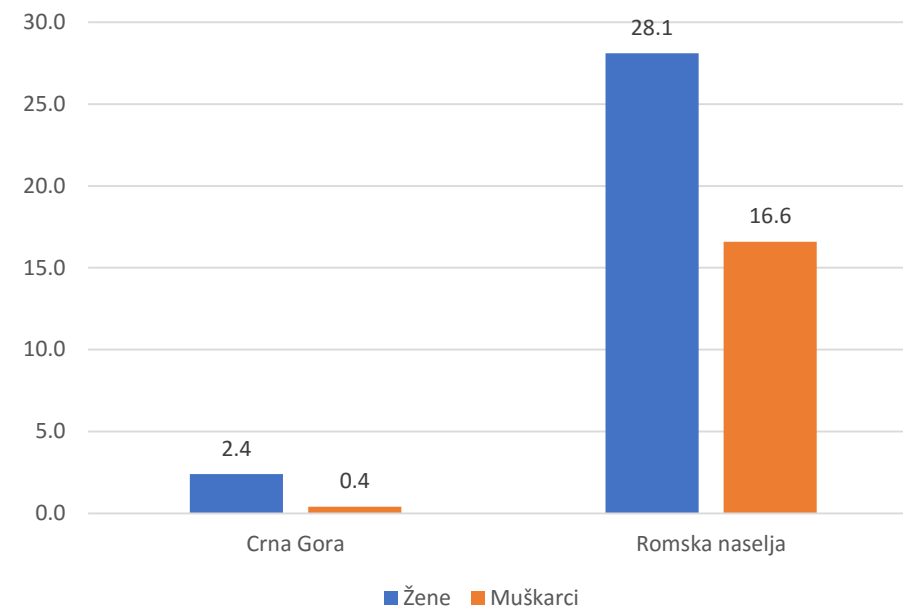
Statistika u Crnoj Gori

MONSTAT i UNICEF, MICS 2013

Žene starosti 20-24 koje su stupile u brak ili vanbračnu zajednicu prije 18. godine, 2013



Procenat mladih žena i muškaraca starosti 15-19 godina koji su udate/oženjeni ili žive u vanbračnoj zajednici



Statistika u Crnoj Gori

CENTAR ZA ROMSKE INICIJATIVE, 2014

- U 52% slučajeva djevojčice nijesu izabrale partnera, niti odlučuju o trenutku kada će ući u brak.
- Svog budućeg supruga prije vjenčanja nije upoznalo 44,2% djevojčica.
„Samo su došli po mene, nisam znala ništa o svojoj budućnosti”
- U brak prije 18. godine stupilo je 72,4% anketiranih djevojčica i žena (od 14 do 50+ godina starosti).
- 75,8% ispitanica smatra da država i njene institucije treba da učestvuju u borbi protiv ugovorenih brakova.

Posljedice dječjeg braka

- Dječji brak znači napuštanje školovanja i zatvara djevojčice i njihove porodice u začarani krug siromaštva
 - *„Ja i sada znam djevojčice u mojem okruženju koje roditelji na silu udaju, putem ugovorenog braka. One žele da završe školu, ali ih majka i otac udaju. Oni te ne pitaju hoćeš li ili nećeš. Moraš, koliko god plakala, džabe ti je sve. Dešava se da ta mala po svaku cijenu želi da završi školu, ali nastane veći problem. Od nje se očekuje da se ponaša kao udata žena.“*

Posljedice dječjeg braka

- Loš zdravstveni status majke i novorođenčeta
 - Prema MICS 2013, 23 % žena u dobi 15 – 19 godina već su rađale ili su trudne;
 - Rano rađanje ostavlja ozbiljne zdravstvene posljedice na djevojčice: rizik od podbačaja, smrtnost majke, težak porođaj i hipertenzija izazvana trudnoćom jer njihova tijela nijesu pripremljena za rađanje;
 - Djevojčice u dobi između 10 i 14 godina imaju pet puta veće šanse da umru tokom trudnoće i porođaja u odnosu na žene u dobi između 20 i 24 godine;
 - Posljedice po dijete su: vjerovatnoća da će dijete biti mrtvorodeno, prerano rođena djeca i nedovoljna težina na porođaju;
 - Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije (SZO) smrtnost novorođenčadi veća je za 50 % kod adolescentnih majki nego kod žena starosti od 20 do 29 godina;

Posljedice dječjeg braka

- Porodično nasilje i nasilje od strane intimnog partnera
 - *„Imala sam dvije upale bubrega, ni jedan ni drugi bubreg mi nije radio sve od tih batina, imala sam rebra povrijeđena i svašta, ali rekla sam: „Nema veze, neću da ga prijavim, bog je gore.“ U bolnici su me pitali kako ti tako mlada da ti ni jedan bubreg ne radi, a ja sam rekla da ne znam, nijesam ništa nikome pričala.“*
- Razvod i preudaja
 - *„Drugi muž je za mene dao 1500 eura i te pare smo dali mom prvom mužu i njegovoj porodici“*



Pravni okvir

- *„Od 2015. do kraja septembra 2018. godine (anonimno) prijavljeno je 62 slučajeva o namjeravanim, planiranim i potencijalnim slučajevima ugovorenog dječjeg braka policiji i Centru za socijalni rad i ovi slučajevi su spriječeni. Nažalost, nijedan od ovih slučajeva nije bio krivično gonjen, jer je bilo teško dokazati bilo šta što bi sud mogao da prihvati.“*
- *„Majka i dijete su negirali prijave, navodeći da je dijete bilo u posjeti rođacima.“*

Preporuke

1. Stvoriti pravno i političko okruženje koje će predstavljati izraz snažne posvećenosti države za okončanje dječjih brakova
2. Unaprijediti institucionalne mehanizme za sprovođenje pravnih i političkih okvira
3. Unaprijediti pristup djevojčica kvalitetnom formalnom obrazovanju, obraćajući posebnu pažnju na obrazovna postignuća romske i egipćanske djece, i uspostaviti posebne mjere, kako bi se na efikasan način spriječilo napuštanje škole
4. Osnažiti djevojčice kroz jačanje njihovog učešća u izgradnji vještina, povećavajući njihov društveni kapital

Preporuke

5. Poboljšati ekonomsku situaciju djevojčica i njihovih porodica u cilju emancipacije i većih mogućnosti za životne izbore koji vode napretku
6. Mobilisati zajednicu kako bi se transformisale negativne društvene norme i povećala vrijednost djevojčica
7. Raditi na smanjenju socijalne distance između opšte populacije i Roma i Egipćana
8. Jačati programe, intervencije i bazu dokaza



HVALA NA PAŽNJI!